

MASTER OF ARTS EXAMINATION, 2023

(2nd Year, 2nd Semester)

SANSKRIT**COURSE – XIX / D****[Socio-political Aspects of the Mahābhārata (Śāntiparvan)
and Socio-political Aspects Revealed in the Nītiśāstra]**

Time : Two hours

Full Marks : 30

The figures in the margin indicate full marks.

- ग) मित्रस्य लक्षणं देयम्। भीष्ममतेन राज्ञां मित्राणि कतिविधानि?
तेषामुदाहरणं देयम्। तेषां कौ श्रेष्ठौ? उत्तममित्रस्य स्वरूपं किम्?
कश्च शत्रुः भवेत्? मित्रं प्रति का सनातनी नीतिः विधातव्या?
1+1+1+1+1+1
३. त्रयाणामुत्तरं सुरगिरा देवनागर्या लिप्या च लेखनीयम्। 1×3=3
- क) कथं मानुषं जन्म जायते इति शुक्रनीतिमनुसृत्य लिख्यताम्।
ख) कर्मणः गुरुत्वं किम्?
ग) यदि नरपतिः सम्यक् नेता न स्यात् तर्हि किं भवितुमर्हति?
घ) मनुष्याणां बुद्धिः कथमुत्पद्यते?
ङ) राज्याङ्गानि कानि?
४. निम्नोक्तेषु प्रश्नेषु द्वयोः समाधानं कार्यम्। 6×2=12
- क) राज्ञः कृते तपः कतिविधम्? तेषां प्रकाराः फलानि च
शुक्रनीतिमवलम्ब्य समीक्ष्यन्ताम्। 1+3+2
- ख) जातिभेदविषये शुक्राचार्यस्य किमभिमतम्? तासां जातीनां प्रत्येकं
स्वरूपमालोच्यताम्। 2+4
- ग) राज्ञः दैवगुणोत्पत्तिप्रसङ्गे शुक्राचार्यस्य मतं विचार्यताम्।

१. त्रयाणामुत्तरं सुरगिरा देवनागर्या लिप्या च लेखनीयम्। 1×3=3
- क) महाभारते राज्यस्याष्टमाङ्गरूपेण कस्य गुरुत्वं स्वीकृतम्?
किमर्थञ्च?
- ख) कीदृशं कर्म बहुभिः पुरुषैः कारयेदिति भीष्ममतानुसारं
लेखनीयम्।
- ग) किमर्थं राजा प्रजानां पापस्य चतुर्भागं भुङ्क्ते इति श्रुतिः?
घ) मध्यस्थः को भवेत्?
२. निम्नोक्तेषु प्रश्नेषु द्वयोः समाधानं कार्यम्। 6×2=12
- क) राज्ञः करग्रहणनीतयः सयुक्तिकं समीक्ष्यन्ताम्। ताः नीतयः कथं
प्रयोक्तव्याः? 4+2
- ख) भीष्ममतेन के राष्ट्रस्योपघातकाः? किमर्थञ्च? तेषां नियन्त्रणे का
आवश्यकता? राष्ट्रे के च सदा दण्ड्याः भवेयुः?
2+1+1.5+1.5